

COVID-19 HASTALARININ TEDAVİ SÜRESİNCE HASTA YAKINLARININ YAŞADIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Sema ÖZTELLİ*
H. Nilay GEMLİK**
Özgür ÇENGEL***

Özet

Amaç: Koronavirüsü Çin'in Wuhan şehrinde Aralık 2019'da ortaya çıkmış ve hızla dünya çapında yayılım göstermiştir. 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü bu salgını "pandemi" olarak ilan etmiştir. Koronavirüsü hayatımızı sosyal, ekonomik ve psikolojik açıdan derinden etkilemiştir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çok sayıda insan yaşamını yitirmiş, ülke genelinde bir panik söz konusu olmuştur. Hastaların tedavi döneminde hasta yakınlarının pek çok sorunla karşı karşıya kaldığı olası bir durumdur. Hasta yakınları bireylerin hayatında önemlidir, onlara destek ve güven veren, rahatlık sağlayan kişilerdir. Bu çalışmanın amacı koronavirüsü sebebiyle tedavi görmüş hastaların yakınlarının bu tedavi sürecinde yaşadıkları sorunların belirlenmesidir. **Gereç-Yöntem:** Çalışma evrenini İstanbul Avrupa yakasında bulunan bir devlet hastanesinde hizmet alan 7 hasta yakını oluşturmaktadır. Nitel bir çalışma olan bu çalışmanın verileri geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış açık uçlu sorular ve hasta yakınlarına ilişkin demografik sorular hazırlanmıştır. Araştırma verileri Mayıs 2020 tarihinde hastanede toplanmıştır. Araştırma verilerinin elde edilmesinde yüz yüze görüşme tekniği kullanılmıştır. **Bulgular:** Hasta yakınlarının büyük bir çoğunluğunun sağlık personeli ile problem yaşamadığını belirtmiştir. Tedavi konusunda net bir bilginin verilmemesi, tedavi süresinin kesin bir şekilde ifade edilmemesi problemler arasında sayılmıştır. Yaşanılan korkuların başında net bir şekilde hastayı kaybetme korkusu geldiği, hasta yakınlarının tümünün hasta ile telefonla iletişim sağladığı, hasta yakınlarının uykusuzluk, iştahsızlık ve yorgunluk gibi fiziksel sorunlar yaşadıkları görülmektedir. **Sonuçlar:** Hasta yakınlarının bu sürece ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde; stres, kaygı ve korkular yaşadıkları, bunlara bağlı olarak fiziksel rahatsızlıklar yaşadıkları görülmüş ve daha çok hastaları ile telefon aracılığıyla iletişim sağladıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hasta, Hasta Yakını, COVID-19 Pandemisi

A QUALITATIVE RESEARCH ON THE PROBLEMS AND SOLUTIONS PROVIDED BY PATIENTS IN THE TREATMENT OF COVID-19 PATIENTS

Abstract

Aim: The coronavirus appeared in the city of China in December 2019 and spread rapidly worldwide. On March 11, 2020, the World Health Organization declared this

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, semaoztelli@gmail.com

** Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, ngemlik@gmail.com

*** Prof. Dr., İstanbul Galata Üniversitesi, ozgur.cengel@galata.edu.tr

outbreak as a “pandemic”. The coronavirus has profoundly affected our lives socially, economically and psychologically. As in the whole world, many people lost their lives in our country and there was a panic throughout the country. It is a possible situation in which patients' relatives face many problems during the treatment period of the patients. Patients' relatives are important in individuals' lives, they are the ones who support and trust them and provide comfort. The aim of this study is to determine the problems experienced by relatives of patients who have been treated for coronavirus during this treatment process. **Methods:** The population of the study is composed of 7 patients who receive service at a public hospital on the European side of Istanbul. The data of this study, which is a qualitative study, have been prepared for open-ended questions and demographic questions about patient relatives. The research data were collected in the hospital in May 2020. Face to face interview technique was used in obtaining research data. **Results:** He stated that the majority of the relatives of the patients did not have any problems with the medical staff. Failure to provide clear information about the treatment and not to state the duration of the treatment were counted among the problems. It is observed that the fear of losing the patient clearly, the relatives of the patients are communicating with the patient over the phone, and the relatives of the patients experience physical problems such as insomnia, anorexia and fatigue. **Conclusion:** When the evaluations of patient relatives about this process are examined; It was observed that they experienced stress, anxiety and fears, and accordingly, they experienced physical discomfort, and that they mostly communicated with their patients via telephone.

Keywords: Patient, Relatives of the Patient, COVID-19 Pandemic

GİRİŞ

Pandemi; dünya genelinde ok sayıda ülkede ya da kıtada, oldukça geniş bir alanda etkisini gösteren salgın hastalıklara verilen bir isimdir. DSÖ'ye göre bir hastalığın pandemi olabilmesi için yeni bir virüs veya mutasyona uğramış bir etken olması ve insandan insana kolayca ve devamlı olarak bulaşması gerekmektedir. Küresel çapta ulaşımın oldukça kolaylaşması ve hızlı meydana gelen küreselleşme eğilimi, dünyanın herhangi bir yerindeki bir salgının hızlı bir biçimde etkisini göstererek tüm dünya ülkeleri için ciddi bir tehlike oluşturmasına sebep olmaktadır (Aktürk, 2020).

Uluslararası yıkıcı salgınlara yol açabilecek tehlikeler konusunda tüm ülkeler potansiyel risk ile karşı karşıyadır. Hastalıklara sebep olan mikroorganizmaların yayılması, yol açabilecekleri hastalık ve ölümler ve bu tür hastalıkların yayılmasıyla ortaya çıkacak panik nedeniyle yıkıcı sonuçlara sebep olabilmektedir (Büken, 2010).

Yeni Koronavirüs (CoV), daha önce insanlarda görülmeyen yeni bir Korona virüs türüdür. Şimdi 2019-nCoV olarak adlandırılan "yeni" Korona virüs, Aralık ayında 2019'da Çin'in Hubei Eyaletindeki Wuhan kentinde salgın ilan edildiğinde, daha önce tespit edilmemişti (Jianhua,2020). Belirlenen bir sebep olmaksızın gelişen, tedavi ve aşılarla cevap vermeyen bir zatürre görülmesi üzerine SARS-CoV-2 olarak adlandırılan hastalığa yeni bir korona virüsün sebep olduğu anlaşılmış, hastalık bir pandemi haline dönüşmüştür. Avrupa, Kuzey Amerika, Asya-Pasifik ülkeleri ve tüm dünya üzerinde yayılmıştır. 11 Mart 2020'de bu salgın "pandemi" olarak ilan edilmiştir (Aslan, 2020).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de vuku bulan koronavirüs salgını sebebiyle pek çok insan yaşamını yitirmiş, ülke genelinde bir panik durumu hâkim olmuştur. Toplum sürekli bir korku halinde ve haber alıp bilgi edinme eğilimindedir. Bu nedenle bireyleri, hem kendi hem de yakınlarının sağlıklarını ilgilendiren konularda da doğru bilgilendirmek, yaşanan stres ve korkuları doğru şekilde yönetmek gereklidir. Bireylerin tedavi döneminde hasta yakınlarının da pek çok psikolojik zorlukla karşı karşıya kalması olası bir durumdur. Ayrıca pandemiye ilişkin bilgi edinirken kitle iletişim araçlarının etkin olduğu bu dönemde hasta yakınlarının hastalarının durumu konusunda bilgi sahibi olabilmesi için sağlık personeli ile olan iletişimi de önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın amacı Covid-19 tedavisi görmüş hasta yakınlarının bu süreçteki yaşadıkları sorunların değerlendirilmesidir.

1. Genel Bilgiler

1.1. Covid-19 Pandemisi ve Etkileri

Çin'in Wuhan şehrinde, Aralık 2019'da sebebi belli olmayan bir pnömoni salgını meydana gelmiş ve bir ay içinde ülke çapında hızla yayılma göstermiştir. Bu hastalığın patojeni, moleküler yöntemler ile

yeni bir koronavirüs olarak doğrulandığı belirlenmiş ve başlangıçta 2019 yeni koronavirüsü (2019-nCoV) olarak nitelendirilmiştir. Ancak Dünya Sağlık Örgütü 11 Şubat 2020 tarihinde bu epidemik hastalık için yeni koronavirüs hastalığı (COVID-19) olarak yeni bir isim belirlemiştir (Sağdıç, Kayacan ve Dertli, 2020). Hastalığın kıtalar arasında yayılması ve pek çok ülkede ciddi boyutlara erişmesi nedeniyle Dünya Sağlık Örgütü bu salgını “pandemi” olarak ilan etmiştir (Til, 2020).

Virüsün 11 Mart 2020 tarihinde ülkemizde de resmi olarak saptanmasının ardından vaka sayısı hızla artmış ve 10 gün içerisinde 670 hastada virüs belirlenmiştir (Aktoz vd., 2020).

Koronavirüsün ortaya çıkmasıyla beraber zaman durmuş, hayatımızın ayrılmaz bir parçası gibi görünen pek çok şey (oyun parklarındaki çocuklar, kahveler, alışveriş merkezleri, üniversiteler, etkinlikler, dost toplantıları vd.) kısa sürede hayatımızdan çıkmıştır (Scheiner, 2020). Zorunlu olmadıkça dışarı çıkılmaması, evlerde kalınması ile ilgili hem Sağlık Bakanlığı hem de uzmanlar ciddi uyarılar yapmaktadır. Bu durum hızla yayılan Koronavirüsün ilerlemesinin engellenmesi için son derece önemli görülmektedir (Gümüştül ve Aydoğan, 2020). Bu durumun neden olduğu karantina süreci, bulaşıcı bir hastalığa maruz kalmış olabilecek kişilerin hasta olup olmadıklarını tespit etmek ve başkalarına bulaşma riskini engellemek için nüfusun geri kalanından ayrılması olarak adlandırılır. Koronavirüs (COVID-19) salgını sırasında, karantina virüsün yayılımını azaltmak amacıyla bir halk sağlığı stratejisi olarak kullanılmıştır. Sosyal izolasyon ve karantina uygulamaları temelinde, hayat neredeyse tamamen bir içe kapanış göstermiş ve sosyal ilişkilerin online platformlar yoluyla, telefon görüşmeleri aracılığıyla sürdürülmesi zorunlu olmuştur (Aktürk, 2020). Karantina genel olarak kamu yararına hizmet ederken, karantinada olanlar, onların sevdikleri ve onlara bakan

sağlık çalışanları için psikolojik zorluklar meydana getirebilmektedir (Department of Psychiatry, 2020).

1.2. Hasta Yakınları ve Tedavi Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar

Aile, zor zamanlarda aile bireylerine, ait olma duygusunu hissettiren, destek, güven veren ve rahatlık sağlayan bir yapıdır. Toplumsal yapının en küçük birimi olan aile kavramı aynı zamanda sistemin de bir parçasıdır (Cebeci vd., 2009).

Hasta olan kişinin, aile bireyleri ve arkadaşları ile birlikte olamaması, alışkanlıklarını devam ettirememesi yalnızlık ve izolasyon duygularının gelişimine sebep olabilmektedir. Aynı zamanda sevdiği kişiyi kaybetme korkusu, mali kaygılar, diğer aile üyelerinden ayrılma aile bireylerinde strese ve kaygıya neden olmaktadır. (Çelik vd., 2011). Hasta yakınları hastanın durumu ve tedavi süreci konusunda bilgilendirilmeli, gerektiğinde hastasını ziyaret edebilmeli ve mümkün olduğunca pandemi sürecinden dolayı hastanın bakımı ve tedavisi için ısrarcı olmamaları gerektiği anlatılmalıdır. Yaşanan stres ve kaygıları doğru şekilde yönetmek sağlık personelleri tarafından etkili bir iletişim yoluyla azaltılacaktır (Efil vd., 2011).

Bazı araştırmalara göre tedavi gören birey kadar aile üyelerinin de günlük yaşamına etki ettiği ve hastanın ailesinin stresinin arttığı kanısına varılmıştır. Tedavi süresince hasta yakınlarının en az hastalar kadar anksiyete, depresyon, yorgunluk, sosyal izolasyon ve sıkıntı yaşadıkları ve bunların sonucunda bağışıklık sistemlerinin etkilenmesi ile fiziksel sorunların oluşma riskinin arttığı belirtilmektedir (Karakartal, 2017).

Hasta yakınları ile yapılan pek çok çalışmanın sonuçları bu kişilerle doğru iletişim kurmanın önemini ortaya koymaktadır. Kalocsai ve arkadaşları hasta yakını aileler ile sağlık çalışanları arasında uygun iletişim kurulabilmesi için “terapötik anlaşma” yaklaşımını

önermektedir. Bu yaklaşım iletişim, entegrasyon, birleşme ve yetkilendirme öğelerini içermektedir. Bu öğeler empatik yaklaşım ve etkili bilgi alışverişi, ailenin sürece dahil edilmesi, tedavi sürecindeki adımlara ilişkin kararlar alınırken ailenin sorumluluk alma konusunda yüreklendirilmesi ve kararların ortak alınarak uygulanması şeklinde özetlenebilir (Cebeci vd., 2009). Ancak pandemi nedeniyle hasta yakınlarının hastaneye gelmemeleri gerekliliği vurgulanmakta, servislere ve yoğun bakım ünitelerine refakatçi veya ziyaretçi kabul edilmemektedir. Bu sebeple bu sürece özgü olarak haberlerin telefonla verilmesi zorunluluğu gelişmiştir (Türkiye Psikiyatri Derneği Ruhsal Travma ve Afet Çalışma Birimi, 2020).

2. Gereç ve Yöntem

2.1. Araştırmanın Türü ve Amacı

Bu araştırma korona virüse yakalanmış, hastanede bir süre tedavi görmüş kişilerin yakınlarının bu süreçte yaşadıkları sorunları değerlendirmek ve çözüm önerilerinde bulunmak amacıyla derinlemesine görüşme tekniğiyle yapılmış nitel bir araştırmadır.

2.2. Araştırma Soruları

Covid-19 Nedeniyle Hastanede Tedavi Gören ve Taburcu Olan Hastaların Yakınlarının Yaşadıkları Zorlukları değerlendirme anketinde, kişilerin cinsiyeti, yaşı, eğitim düzeyleri ve medeni durumları sorulmakta ardından hastalarının koronavirüsü tedavisi sürecinde yaşadıkları sorunları sorgulayan 5 soru yer almaktadır. Cevabı aranan sorular aşağıda sırasıyla belirtilmiştir:

Demografik sorular şu şekildedir:

1. Cinsiyet:
2. Yaş:
3. Eğitim:
4. Medeni durum:

Hasta yakınlarının yaşadıkları sorunlara yönelik sorular şu şekildedir:

1. Hastanız tedavi sürecinde iken sağlık personeli ile sorunlar yaşadınız mı? Ne gibi sorunlar yaşadınız?
2. Hastanız tedavi sürecinde iken korkular yaşadınız mı? Bunlar nelerdir?
3. Hastanız hakkında almanız gereken bilgiye ne şekilde ulaştınız?
4. Hastanız taburcu olduktan sonra tedavi sürecine yönelik pişman olduğunuz, 'keşke yapmasaydım' dediğiniz davranışlarınız var mıdır?
5. Hastanız tedavi sürecinde mental olarak etkilenmenizin yanında fiziksel sorunlar yaşadınız mı?

2.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Açıklayıcı türde yapılan araştırmanın çalışma evrenini İstanbul Avrupa Yakası'nda bulunan bir devlet hastanesi oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise hastanede covid-19 tedavisi görmüş hastaların gönüllü 7 hasta yakını oluşturmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Medeni Durumu
1. Hasta Yakını	Erkek	32	Lisans	Bekâr
2. Hasta Yakını	Erkek	29	Ön lisans	Bekâr
3. Hasta Yakını	Kadın	54	İlkokul	Evli
4. Hasta Yakını	Kadın	26	Ön lisans	Evli
5. Hasta Yakını	Erkek	33	Lisans	Evli
6. Hasta Yakını	Kadın	43	Lise	Evli
7. Hasta Yakını	Erkek	35	Lise	Evli

Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların dördünün erkek üçünün kadın olduğu görülmektedir. Hasta yakınlarının beşinin medeni durumu evli iken ikisinin medeni durumu bekârdır. Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde ikisinin lisans, ikisinin ön lisans, ikisinin lise ve birinin ilkokul mezunu olduğu görülmektedir.

2.4. Veri Toplama Tekniği

Anket uygulanmadan önce hasta yakınlarına çalışmanın amacıyla ilgili bilgi verilmiş ve gönüllü olanlar çalışma kapsamına alınmıştır. Araştırma verilerinin elde edilmesinde yüz yüze görüşme tekniği kullanılmıştır.

Araştırma verileri Mayıs 2020 tarihinde hastanede toplanmıştır. Araştırma uygulamasına başlamadan önce araştırmaya katılan her hasta yakınından izin alınmıştır, çalışmada gönüllülük esastır. Görüşme esnasında araştırmacı ve araştırma hakkında bilgiler verilmiştir.

2.5. Verilerin Değerlendirilmesi

Hasta yakınlarına yöneltilen sorular önceden belirlenmiş, araştırmaya katılan bireylere tek tek okunmuş ve alınan cevaplar kaydedildikten sonra içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ulaşmaktır (Kamacı ve Durukan, 2015). Katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar için kategorisel analiz kullanılmıştır. Kategorisel analiz, genel olarak belirli bir mesajın önce birimlere ayrılması ve sonrasında bu birimlerin önceden saptanmış ölçütlere göre kategoriler hâlinde gruplandırılmasıdır (Kamacı ve Durukan, 2015). Kodlama işlemi, katılımcıların ifadeleri göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Ardından bu kodlar belirli kategoriler altında toplanmıştır. Katılımcılardan elde edilen cevaplar tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

2.6. Araştırmanın Geçerlilik, Güvenirlilik ve Sınırlılıkları

Araştırma sonuçlarının geçerlik ve güvenirliliği, bilimsel araştırmalarda en önemli ölçütler olarak kabul edilmektedir. Geçerlik ve güvenirlilik, bu açıdan yapılan araştırmalarda sıklıkla kullanılan iki önemli ölçüt olmaktadır. Geçerlik, araştırma sonuçlarının doğruluğunu konu olarak almaktadır. Güvenirlilik, araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliğini göstermektedir. Dış geçerlik, elde edilen verilerin benzer ortamlara

aktarılabilişine, iç geçerlik ise; araştırma sonuçlarına ulaşmaya çalışırken izlenen yolun çalışılan gerçekliğı ortaya çıkarmadaki yeterliğı ile ilgilidir. İç güvenirlilik, farklı araştırmacıların aynı veriyi elde ederek aynı sonuçlara ulaşp ulaşamayacağı ile ilgilidir. Dış güvenirlilik ise, araştırma bulgularının benzer ortamlarda aynı şekilde elde edilmesi veya edilememesine ilişkindir (Karakartal, 2017).

Bu çalışmada iç geçerliliğın sağlanması amacıyla; araştırmaya katılacak her hasta yakınına gönüllülük esasına dayalı olarak seçilmiş ve görüşmeye başlamadan önce araştırmanın amacı ve araştırma soruları ilişkin gerekli açıklamalar yapılmıştır. Çalışmada dış geçerliliğın sağlanması için; araştırmacı tarafından verilerin ayrıntılı betimleme yöntemi kullanması ve araştırmanın tüm aşamalarına yönelik ayrıntılı bilgi verilmeye çalışılmıştır. Çalışmada tutarlılığın sağlanması için; araştırma yöntemi, araştırma deseni, veri toplama süreci ve verilerin analiz süreci hakkında detaylı açıklamalar yapılmaya çalışılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde elde edilen verilere ilişkin bulgular betimsel ve içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırmaya katılan hasta yakınlarının yaşadıkları zorluklara yönelik elde edilen bulgular hasta yakınlarının personelle yaşadıkları problemlere, korkulara, hastaları ile ilgili bilgilere nasıl aldıklarına ve pandemiye yönelik bilgi erişimini nasıl sağladıklarına göre değerlendirilmiş ve tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 2. Hasta Yakınlarının Sağlık Personeli ile Yaşadığı Sorunlar

Hasta Yakınlarının Sağlık Personeli ile Yaşadığı İletişim Sorunlar	Söylem Sayıları
Herhangi bir sorun yaşanmaması	6
Tedavi konusunda net bir bilginin verilmemesi	1
Tedavi süresinin kesin bir şekilde ifade edilmemesi	1

Yukarıda tablo incelendiğinde hasta yakınlarının büyük bir çoğunluğının sağlık personeli ile problem yaşamadığını belirtmiştir.

Tedavi konusunda net bir bilginin verilmemesi, tedavi süresinin kesin bir şekilde ifade edilmemesi sorunlar arasında sayılmıştır.

Tablo 3. Hasta Yakınlarının Yaşadıkları Korkular

Hasta Yakınlarının Yaşadıkları Korkular	Söylem Sayıları
Hastayı kaybetme korkusu	7
Hastanın yoğun bakıma alınma endişesi	2
Hastalığın ilerlemesi	7

Görüşmelerden elde edilen veriler incelendiğinde yaşanan korkuların başında net bir şekilde hastayı kaybetme korkusu geldiği görülmektedir.

Tablo 4. Hasta Yakınlarının Hastaları ile İlgili Bilgileri Nasıl Sağladıklarının Belirlenmesi

Hasta Yakınlarının Hastaları ile İlgili Bilgileri Nasıl Sağladıklarının Belirlenmesi	Söylem Sayıları
Hastası ile telefon aracılığıyla iletişim sağlama ve bilgi alma	7
Hasta yatırıldıktan sonra doktorun belli aralıklarla hasta yakınına bilgilendirmesi	2

Tablo 4'e bakıldığında hasta yakınlarının tümünün hasta ile telefonla iletişim sağladığı ve kendisi ile ilgili bilgiyi aldıkları ifade edilebilir. Doktorun hasta yakınlarını bilgilendirmesi de bir seçenek olarak görünmektedir.

Tablo 5. Hasta Yakınlarının 'Keşke yapmasaydım' Dediği davranışlar

Hasta Yakınlarının 'Keşke yapmasaydım' dediği davranışlar	Söylem Sayıları
Pişman olunan bir davranışın olmaması	4
Sık sık hastaneye giderek personelleri hastayı görmek ve bilgi almak amacıyla rahatsız etmek	1
Tedavi sürecinde stres ve kaygının artmasıyla olumsuz düşüncelere kapılmak	2

Tablo 5 incelendiğinde hasta yakınlarının çoğunluğu gösterdikleri davranışlardan herhangi bir pişmanlık duymamıştır. Diğer kategoriler

arasında sağlık personellerinin hasta yakınları tarafından rahatsız edilmesi ve bu süreçte stres ve kaygının artarak olumsuz düşünmeye meyilli oldukları görülmektedir.

Tablo 6. Hasta Yakınlarının Yaşadığı Fiziksel Sorunların Belirlenmesi

Hastanız Tedavi Sürecinde Fiziksel Sorunlar Yaşadınız mı? Bunlar Nelerdir?	Söylen Sayıları
Uykusuzluk	6
İştahsızlık	4
Yorgunluk	4

Elde edilen verilere göre hasta yakınlarının uykusuzluk, iştahsızlık ve yorgunluk gibi fiziksel sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yeni korona virüs Çin'in Wuhan kentinde Aralık 2019 ortaya çıkmıştır. 11 Mart 2020 tarihinde yeni koronavirüsü Covid-19 olarak adlandırılmış ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir. Ülkemizde de 11 Mart 2020 tarihinde meydana gelmesiyle birlikte vakalar artmaya başlamıştır.

Koronavirüs ile birlikte hayatımızda pek çok değişiklik meydana gelmiştir. Çoğu mekân kapanmış, etkinlikler iptal edilmiştir. Bunun yanında virüsün yayılmasını engellemek amacıyla sevdiğimizden uzak kalmak, maske kullanmak gibi zorunluluklar meydana gelmiştir. Yine bu süreçte mecbur kalmadıkça evlerimizden çıkmamanın önemi vurgulanmaktadır. Uyarılara uymamak, önlemler almamak hem kendimiz hem de yakınlarımız ve tüm çevremiz için tehdit oluşturacaktır. Tedavi sürecinde destek ve güven veren kişilerdir. Hasta yakınlarının hastalarının tedavi sürecinde kaygıları artabilir, korkular ve pek sorun yaşayabilirler. Hastaları hakkında bilgi sahibi olmak hasta yakını aileleri rahatlatacak, stres ve kaygılarında azalma olacaktır. Bu nedenle sağlık

personelinin hastanın yakınları ile olan iletişimi de önemlidir. Hasta yakınlarının tedavi gören hastalarını ziyaret etmeleri yakınların psikolojilerine olumlu yansıyacaktır ancak pandemi sürecinde hasta yakınlarının mecbur kalınmadıkça hastalarını ziyaret etmeleri mümkün olmamış, sürece ait bilgilerin telefon ile verilmesi sağlanmıştır.

Araştırmada hasta yakınlarının sağlık personeliyle bir iletişim sorunu yaşayıp yaşamadığı değerlendirildiğinde çoğu kişinin bir sorun yaşamadığı, bunun peşi sıra tedavi konusunda net bir bilginin verilmemesini ve tedavi süresinin belirsizliğini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan hasta yakınlarının en büyük korkuları hastalarını kaybetme korkusu olarak değerlendirmeleridir.

Araştırma sonuçlarına göre hasta yakınlarının tümünün hasta ile telefonla video konferans yoluyla iletişim sağladığı ve kendisi ile ilgili bilgiyi aldıkları görülmektedir. Doktorun hasta yakınlarını arayarak bilgilendirmesi de cevaplar arasında yer almaktadır.

Araştırmaya katılan hasta yakınlarının çoğunluğu hastalarının tedavi sürecinde sergiledikleri davranışlardan pişmanlık duymadıklarını belirtmiştir. Hasta yakınlarının sağlık personellerinin tedavi süreci için kesin bir bilgi vermedikleri ve bu dönemde stres ve kaygının artarak olumsuz düşünmeye meyilli olmaları ise bu süreçte kendilerinde olmaması gereken bir durum olarak değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamında hasta yakınlarının uykusuzluk, yorgunluk ve iştahsızlık gibi fiziksel sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Hasta yakınlarında stres, endişe, kaygı ve korkuların yaşanmasına bağlı olarak fiziksel olarak etkilendikleri söylenebilir.

Sonuç olarak hasta yakınlarının hastalarının durumuna ilişkin endişe ve kaygılar yaşaması, tedaviye ilişkin bilgilerin net bir şekilde bilinmemesi ve bunlara bağlı olarak bazı hasta yakınlarının sağlık personeli ile

iletişim sorunu yaşadıkları görülmektedir. Ayrıca hasta yakınlarının yaşadıkları üzüntü ve stresin artması fiziksel bazı sorunlara neden olmuştur.

Sonuçlara dayalı olarak;

- Hasta yakınlarının endişe ve kaygılarının giderilmesine yönelik olarak sağlık personeli hastanın durumuna ve tedavisine ilişkin bilgileri belli aralıklarla hasta yakınlarına ulaştırmalıdır.
- Hasta yakınları zihnini yoran, kendisini endişeye, umutsuzluğa sürükleyen olaylardan uzaklaşması ve bu noktada kaygı verici medya paylaşımlarından ve koronavirüsü ile ilgili haberlerden uzak durmalıdır.
- Hastalarını tedavi sürecinde göremeyen ve yüz yüze iletişim imkânı bulamayan hasta yakınlarına telefon veya internet aracılığıyla psikolojik destek sağlamak amacıyla eğitici hizmetler verilebilir. Bu sayede fiziksel iyilik halinin de düzelebileceği öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktoz, M., Altay, H., Aslanger, E., Atalar, E., Atar, İ., Aytekin ve Diğ.. (2020). Türk Kardiyoloji Derneği uzlaşa raporu: COVID-19 pandemisi ve kardiyovasküler hastalıklar konusunda bilinmesi gerekenler. doi: 10.5543/tkda.2020.36713
- Aktürk, H. (2020). Yeni Koronavirüs Hastalığı Pandemisi Döneminde Online Yaşam ve Psikolojik Etkileri, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, R. (2020). Tarihten günümüze epidemiler, pandemiler ve Covid-19. Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi, 8(85), 36-41.
- Cebeci F., Karazeybek E. ve Sucu G. (2009). Acil servisteki kritik hasta yakınlarının gereksinimleri ve karşılanma durumu. Ulusal Travma Acil Cerrahi Dergisi, 15(5), 473-481.
- Covid-19 Hastaları ve Aile Üyelerini Bilgilendirme, Sağlık Çalışanları İçin Kötü / Ölüm Haberi Verme Kılavuzu (2020). Türkiye Psikiyatri Derneği, Ruhsal Travma ve Afet Çalışma Birimi.
- Çelik, H.H., Çivi, S. ve Kutlu, R. (2011). Kanserli hasta yakınlarında depresyon ve yaşam kalitesini etkileyen faktörler. Gülhane Askeri Tıp Akademisi Dergisi, 53(4), 248-253.
- Efil, S., Eser, O. ve Kurucu, M.N. (2011). Beyin cerrahi yoğun bakımında takip edilen hastaların hasta yakını ziyaret sıklığının ve hemşire ile olan iletişimin hastanın iyileşmesine etkisi. Kocatepe Tıp Dergisi, 12(3), 151-155.
- Gümüşgöl, O. ve Aydoğan, R.(2020). Yeni tip koronavirus-Covid 19 kaynaklı evde geçirilen boş zamanların ev içi rekreatif oyunlar ile değerlendirilmesi. Spor Eğitim Dergisi, (4), 107-114.
- Jianhua, G. (2020). Çin'in yeni koronavirus zatürresine karşı savaşı: mücadeleler, sonuçlar ve yansımalar. BRIQ Journal, 1(2), 91-102.
- Kamacı, E. ve Durukan, E. (2015). Araştırma görevlilerinin eğitimde tablet bilgisayar kullanımına ilişkin görüşleri üzerine nitel bir araştırma. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 1(3), 203-215.
- Karakartal, D. (2017). Tedavi sürecindeki kanserli hastaya bakım veren hasta yakınlarının yaşadıkları sorunların incelenmesi. *Uluslar arası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(2), 96-109.
- Örnek Büken, N.(2010).Pandemik influenza ve etik. *Hacettepe Tıp Dergisi*, (41), 62-68.
- Sağdıç, O., Kayacan, S., Dertli, E ve Arıcı, M. (2020). Gıda Güvenliği Açısından COVID-19 Etmeni SARS-CoV-2'nin Değerlendirilmesi ve Korunma Yöntemleri. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (18), 927-933.
- Scheiner, B. (2020). COVID-19'u kim üretti? Aşısı ne zaman bulunacak?.. Prof. Dr. Sait Yılmaz 25 Mart 2020 Giriş. *Policy*.
- Til, A.(2020).Yeni korona virüsü hastalığı (COVID-19) hakkında bilinmesi gerekenler. *Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi*, (8), 85-53.